

Editor: Călin Vlasie
Corectură: Bianca Vișan
Tehnoredactare: Mihail Vlad
Design copertă: Ionuț Broșțianu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

STOICA, DUMITRIȚA

La marginea lumii / Dumitrița Stoica. - București : Cartea Românească, 2018

ISBN 978-973-23-3267-2

821.135.1

Grupul editorial Cartea Românească

Copyright © Editura Cartea Românească Educațional, 2018

Editura Cartea Românească este un imprint al Editurii Cartea Românească Educational

www.cartearomaneasca.ro

Dumitrița Stoica

La marginea lumii

Septembrie

*

Astăzi a fost o zi foarte frumoasă. Când m-am trezit de dimineată și am văzut că nu e nimeni acasă, m-am bucurat. Nu era niciun nor pe cerul senin și albastru, iar soarele lumina toate casele, ulița mea și câmpul. M-am dus la Daria care locuiește la margine, aproape de gârlă. Ulița ei nu are nume, nici una dintre ulițele noastre nu are, dar, dacă va avea vreodată, ar fi bine să fie *Marne*, fiindcă așa îi zic oamenii. Când mă duc la Daria, îi spun mamei că mă duc pe marne, ea știe unde mă duc de fapt și nu ar vrea să mă duc, dar nu e foarte hotărâtă.

M-am dus pe la ora unu. Pe linie nu se vedea nimeni, pentru că toți părinții erau plecați la câmp să culeagă porumbul. Am mers încet, pe lângă garduri, cam plictisită. La Daria se auzea un câine din curte, dar nu se vedea. Curtea ei este mare, împrejmuită cu un gard de scândură în față și cu unul din sârmă în părțile laterale. N-are gard peste tot. Unde se termină curtea, aproape de râu, este o baltă cu multă papură și cu multe broaște. Acolo nu e gard, nici nu era nevoie. Măgarul ei se afla aproape de gârlă. Pomii din pădurea de pe malul celălalt al Prahovei se vedeau ca niște pete mari și închise pe perdeaua albastră a văzduhului. Aerul era curat și aproape rece, puteai să respiri în voie, nu ca vara. M-am uitat puțin în curte,

Re așteptând, și-apoi am rupt un băț dintr-o tufă și-am început să-l trec peste gard, când într-o parte, când într-alta, poate doar-doar s-o întâmpla ceva. Apoi m-am gândit să strig.

Am strigat și-apoi am stat și m-am mai uitat prin gard, prin scândurile cam putrezite; dacă dai cu mâna peste ele rămâne negru pe ea. Nici casa nu e mai de doamne-ajută. N-are geamuri, doar niște găuri mari de întuneric, chiar dacă afară e lumină. E ultima casă din cotul nostru, aproape de gârlă, ridicată în câmpul plin de ciulini. Acolo, nu se știe de ce, n-a crescut nici grâul, nici porumbul. Când s-a semănat grâu, au răsărit ciulini și, când s-a semănat porumb, au răsărit tot ciulini. Din dreptul casei începe cărarea pe unde mergem să ne scăldăm sau pe unde trece lumea. Sâmbăta, femeile cară apă cu cobilița ca să spele rufele și copiii. Nici casele noastre nu sunt cine știe ce. Tata a zis că nu durează mai mult de o viață de om și că n-are rost să mai cumperi loc la cimitir. Se dărmă ele pe tine. Casa noastră nu e în câmp și părinții mei și neamurile lor au făcut-o tocmai când m-am născut eu. De fapt, când m-am născut, nici nu era decât o parte din ea. Mama mi-a spus că m-a născut în niște paie, fiindcă de-abia ridicaseră pereții și-n casă n-aveau decât pământul de pe jos.

Până la urmă, când mă gândeam să plec, Daria a ieșit în ușă, dar n-avea cum să mă vadă, așa că m-am cățărat pe poartă și i-am zis să vină să-i spun ceva. Mama nu mă lasă să mă joc în curte la ea, să nu te prind că intri în curte, zice, și vii acasă cu păduchi. I-am spus să vină să ne jucăm și ea a zis că trebuie să aibă grijă de măgar, că trebuie să-i ducă apă și-atunci ne-am gândit că putem să ne jucăm acolo.

Măgarul era priponit în apropierea malului nisipos cu un lanț lung și putea să pască iarba din jur. I-am zis să-i ducem ceva și de mâncare, dar a zis că n-are și m-am dus acasă și-am luat cratița cu tocana de cartofi de marți pe care trebuia să i-o

dau porcului să mănânce, cum a zis mama. M-am gândit c-o să rup niște iarbă de pe vale, niște volbură și troscot și o să se sature, să nu-l găsească mama guițând. I-am pus măgarului într-o parte găleata cu apă și în alta cratița cu cartofi. Stătea într-o rână și se uita la noi cu ochii lui negri și blegi. Era cam neșesălat, părul se făcuse în unele părți ca niște ciucuri. Tot stătea și stătea și m-am gândit să-i duc apa și mâncarea mai aproape. După un timp s-a ridicat și le-a mirosit, apoi s-a așezat din nou, în altă parte. I-am spus Dariei:

- Nu cred că îi e foame. Nici sete.
- I-e sete, fată. Nu i-am dat apă azi.
- Atunci de ce stă așa bleg?
- Cre' că îl deranjăm. Hai să ne mutăm mai încolo.
- Bine.

Daria are părul mai închis decât al meu, aproape negru. E slabă și mai înaltă decât mine. Am impresia că zâmbește tot timpul, deși nu zâmbește. Cel mai mult îmi plac ochii ei. Sunt verzi, n-am mai văzut ochi atât de verzi, de un verde închis. Și ochii mamei par câteodată verzi, dar e un verde luminos care se amestecă cu căpruiul. Ochii Dariei seamănă cu niște frunze. În clasa întâi a fost colegă cu mine, dar n-a venit prea mult la școală, fiindcă n-a reușit să învețe să scrie și să citească. Doamna învățătoare i-a zis mamei s-o ajute și pe ea și venea să facem temele împreună. Stăteam pe un preș, rezemate de un perete, afară, și făceam linii și bastonașe, dar sucea mereu caietul și nu ieșeau liniile și bastonașele cum trebuie. A venit de câteva ori, apoi n-a mai venit. Am întrebat-o pe mama dacă suntem rude și mama a zis că suntem rude cu aproape toată lumea din cotul nostru, dar nu rude apropiate, ci depărtate. Străbunicul Dariei din partea tatălui a fost fratele străbunicului ei, deci am fi verișoare de gradul al patrulea. Aș fi vrut să am și eu o soră și am întrebat-o pe mama de ce nu am și a zis

că după ce m-a născut n-a mai rămas. Mi-ar fi plăcut să am o soră ca Daria, chiar dacă e analfabetă.

Respect M-am gândit s-o întreb de ce nu vine măcar acu' la școală.

Aș putea s-o învăț eu să scrie și să citească.

— Tu de ce nu vii la școală?

— ....

— Toți copiii vin la școală.

— Nu vin toți. Nici văr-miu n-a venit. Și mai e.

— Cine, fată?

— Nu știu, dar mai e care nu vine.

— Mai e în capu' tău.

A început să râdă și m-a apucat și pe mine râsul, iar măgarul, speriat de zgomot, s-a ridicat de la locul lui și-a început să umble. Apoi s-a proptit cu botul într-un smoc de iarbă și o tot mirosea. Mă gândeam că poate e bolnav. Mi-am adus aminte de o poveste pe care am citit-o mai demult nu știu unde despre un măgar care moare fiindcă nu se hotărăște ce să facă mai întâi, să mănânce sau să bea apă. Era trecut de prânz, ar fi trebuit să-i fie foame. Și sete.

— Fată, poate e bolnav.

— E..., e bolnav pe dracu'.

— A mai stat vreodată nemâncat?

— Nu, nu-ș' ce l-a apucat.

— Eu știu o poveste cu un măgar care a murit.

— Ce măgar?

— Nu știu ce măgar, știu povestea. Tot așa trebuia să bea și să mănânce și nu s-a hotărât ce să facă mai întâi.

— Adică cum să se hotărească?

— Adică ce să facă mai întâi.

— Cum mai întâi?

Câteodată mi se pare că e cam bătută în cap. Repetă ca o placă stricată de la pick-up.

— Io mă duc acasă. Mă duc să iau cratița.

— Mai întâi iei cratița.

— Da, mai întâi iau cratița și apoi plec.

Stăteam pe mal, cu picioarele atârând deasupra apei. Prahova seamănă cu un fluviu când se umflă, deși eu n-am văzut niciodată un fluviu, dar am învățat la geografie, și e tulbure câteodată de la păcura care vine de la Brazi unde lucrează și unchiu' Neculai și alți oameni ai muncii din sat. Nu se poate spăla, dar e foarte frumos când ia foc. Miroase ca roțile de cauciuc de la lăsata-secului. Acum nu era tulbure, era limpede și liniștită, doar din loc în loc se forma câte-un vârtej, înghițit repede de valurile care veneau din urmă. În depărtare, în soarele amiezii, deasupra apei pluteau fluturi de lumină. Tocmai când m-am ridicat să plec l-am văzut pe tatăl Dariei venind spre noi. E un om înalt și voinic, cu părul vâlvoi și cu barbă.

— 'Mnezeii mă-tii, un' am zis io să te 'ci? N-am zis să te 'ci la mat? Să iei țigări?

— I-am dat apă lu' măgar. Mai întâi.

— 'Mnezeii mă-tii, ce mai întâi? Nu-i dădui io acu'? O să crape dracu' d-atâta apă și d-atâta mâncare!

*

A început școala ieri. A venit toamna. Pentru mama, toamna începe după Sfânta Maria când se pișă cerbul în gărlă și se răcește apa. Nu se știe care cerb, unul dintr-o poveste. Poate un cerb de la munte, de acolo de unde izvorăște, unde e doar un firicel printre pietre, stânci, ierburi și arbori. Noi suntem la capătul celălalt, la vărsarea în Ialomița. Aici albia se lărgește și când se unesc râurile apa pare atât de multă și de adâncă, încât te apucă amețeala dacă privești locul mai mult.

libris

Toamna, când începe școala, mă apucă o tristețe pe care nu o înțeleg. Am cumpărat caiete, ghiozdan, penar, stilou, creion, echer și linie, culori și o gumă care miroase a zmeură. Cel mai mult îmi place caietul de biologie, fiindcă are lungimea mai mare decât lățimea. I-am calculat aria înmulțind L cu l: $25\text{ cm} \times 15\text{ cm} = 275\text{ cm}^2$. Are și pagini de copiat planșe, niște foi subțiri, prin care se vede totul. Poți să pui o foaie d-asta peste un ban și să hașurezi cu creionul. Iese un desen mai frumos decât banul. Celelalte foi sunt albe ca laptele. Îmbrac caietele cu hârtie lucioasă și colorată, o folosim la lucru manual, ca să nu se murdărească. Și le pun câte-o etichetă. Pentru cel de biologie am folosit hârtie vișinie. Nu știu dacă există cuvinte pentru ce simt eu în nări când miros caietele, guma, penarul sau ghiozdanul. Mirosul de caiet nu seamănă cu mirosul de ghiozdan și de gumă, dar mirosul de gumă seamănă cu mirosul de ghiozdan. Mirosul de penar e cel mai greu de descris. Nu există cuvinte pentru mirosul de metal. E auriu înăuntru și cu niște margarete albe pe el. Când îl închid pocnește. Am și uniformă. Pe asta de acum o am de anul trecut, un sarafan și-un șorț, apretate și călcate de mama. Miros a săpun și a apret, un praf pe care mama îl pune în apă și se face apa cleioasă, parcă e făina pe care o tot amestecă cu apă când face pâine. Săpunul îl face tot ea într-un cazan, din sodă și untură de porc.

A-nceput școala și acum nu e acasă. Nici în clasa întâi n-a fost acasă, îmi amintesc și-acum cât de neliniștită eram. Plecam în lume și ea era departe. Aveau grijă de mine mama Lina și mama Geana. Mama Lina este sora mamei, iar mama Geana, nevasta unchiului Neculai, cel mai bun frate al tatălui meu. Mama Lina are ochii albaștri și foarte luminoși. Se pricepe la descântece și la ierburi de leac. Lumea se ferește de privirea ei, fiindcă se spune că deoache. Eu nu cred că este adevărat, pe mine privirea ei mă liniștește, ca și vocea care

murmură descântece și mâinile care caută pe trup locul durerii, locul unde s-a ascuns răul. Sunt noduri pe mâini care trosnesc când te trage sau junghiuri în burtă sau în cap care se sparg la vorbele ei. „Fugi deochi/ Dintre ochi,/ Lasă copilul curat/ Ca argintul strecurat...” Totuși văd și eu cât de luminoși sunt ochii ei și cum te privește câteodată de parcă s-ar mira că existi. Parcă i se aprind niște luminițe în ei și zâmbeste vinovată de ceva sau așa mi se pare. Din când în când i se face rău, ca și cum toate duhurile rele pe care le-a alungat se-ntorc să se răzbune și strigă de durere, se aude de departe cum strigă, se strânge lumea la ea acasă și-apoi leșină. Și-atunci toate femeile din cot aleargă la ea în curte, îi dau apă cu zahăr ca să-și revină, o trag pe mâini și pe frunte, așteaptă să se trezească și o întreabă ce s-a întâmplat, dar ea nu-și mai aduce aminte de ce i s-a făcut rău, n-a mai văzut nimic dintr-odată, a căzut și acum o doare inima.

În ziua aceea de septembrie dormeam singură în camera mea. Când deschid ochii văd prin geam cum se mișcă frunzele salcâmlor. Sunt multe umbre și lumini la fereastră. Dimineața e atât de bine, mai ales când e soare. Nu îmi mai e frică de ele, ca noaptea. Și înainte de a mă trezi aud prin somn pașii femeilor care o caută pe mama să meargă împreună la ceape, foșnete și voci de oameni, vreun cocoș sau vreun gugustiuc. Într-o zi am auzit chiar și o privighetoare, tot înainte de a mă trezi. I-am spus mamei, după ce m-am trezit, că am auzit o pasăre în somn, cu glas străin, când s-a luminat de zi, iar mama a zis că pe la cinci cântă o privighetoare. Atunci când m-am trezit era foarte multă liniște și se-auzeau doar pașii ei foșnitori. Visam niște păsări cu aripile rupte, tăvălindu-se în praf, tot încercând să zboare. Cred că visam așa fiindcă auzeam târșăitul acela pe pământ, am observat că unele vise au legătură cu ce auzi sau ce simți când dormi. Spre exemplu, dacă am mâncat prea mult

seara, visez urât, ori viermi, ori rahat, de aceea numai când mergem la vreo nuntă mai fac așa ceva. Sau dacă mi-e foarte frică noaptea, când e-nnorat și e beznă, visez că un necunoscut așteaptă afară să ies din casă, e tot noapte și-n vis, cu un cuțit mare în mână, și când ies să fac pipi se ia după mine pe furis și-mi înfige cuțitul în spate.

Când a deschis ușa, clanța a pocnit, fiindcă e veche, s-a lăsat ușa pe ea și se deschide greu. Merge încet, sprijinindu-se într-un băț noduros, curățat de coajă. Se mai oprește din când în când să-și tragă suflul, apoi merge din nou.

După ce m-a îmbrăcat, mi-a împletit părul și-am întrebat-o dacă e dreaptă cărarea la spate, simțeam eu că nu e, fiindcă părul mă cam trăgea de cap.

— E dreaptă, maică, a zis.

Apoi s-a dus să se îmbrace și ea. Am așteptat până am auzit cum se închide poarta de la drum și am mai căutat o oglindă, aveam nevoie de două ca să văd cărarea. Într-un cui din odaia părinților mei e agățată oglinda pe care o folosește tata când se bărbiește. O așază pe un scaun mai înalt și el stă pe un scăunel, iar lângă oglindă pune castronul cu apă și pământul. Se săpunește încet și-apoi ia săpunul cu bri-ciul ascuțit înainte pe cureaua de la pantaloni și-l șterge pe o bucată de ziar. Stă afară în fața grădinii unde avem roșii, castraveți, morcovi, pătrunjel, leuștean și mentă. Avem și salcâmi mai mulți, un zarzăr, doi peri și un vișin. Într-un colț, mai departe, lângă gard e o tufă de iasomie. Când înflorește mă duc mereu să miros florile.

Am luat oglinda și am pus-o în spate și mă uitam în oglinda din față și cărarea nu era dreaptă. Mi-era foarte ciudă și nu puteam să stau așa, fiindcă simțeam cum mă trage părul de cap și nici nu-mi plăcea cum îmi stătea. M-am dus atunci la mama Geana, prin fundul curții ca să nu mă-ntâlnesc cu

nimeni și i-am spus că nu pot să mă duc la școală cu cărarea strâmbă și ea m-a despletit și mi-a împletit din nou părul care nu stă niciodată cum trebuie și cărarea era foarte dreaptă. Și-atunci a zis că merge ea cu mine la școală, să nu se supere Lina. Apoi a venit mama Lina, a intrat de pe drum pe poartă și s-a uitat la tufănicile din grădină, nimeni nu are atâtea flori ca mama Geana. În plus are și doi gutui care fac cele mai bune gutui din cotul nostru. Nu s-a supărat. Sau cel puțin nu a zis nimic, a zis doar:

— Du-te tu, Geano, că io și-așa nu-mi mai văz capu' de treabă.

Parcă era cam amărâtă, dacă mă gândesc mai bine, dar nu știu. Oricum pe mama Geana n-o interesează dacă era amărâtă sau nu era, pe ea o interesează ce trebuie. Eu m-am gândit atunci că ele două nu prea seamănă. Și mama Geana are ochii albaștri, dar nu strălucesc, dimpotrivă. Dacă m-ar pune să fac o compunere la școală aș zice că mama Lina are ochii ca cerul de primăvară, iar mama Geana are ochii ca cerul de iarnă. Albastrul ei dă spre gri, dar tot albastru e, nu e chiar gri. Mama Lina se pricepe la descântece și este foarte iertătoare, în schimb mama Geana e mai bună să te ducă la școală. Mai ales că școala se face mai mult toamna și iarna. Se mai face și primăvara, dar parcă nu mai ai chiar așa de mult chef, iar vara nu se face deloc.

*

M-am dus singură la școală și a fost careu înainte de ore. Fiecare clasă stă aliniată, pionier lângă pionier, iar în față, comandantul de detașament. În timp ce steagul se înalță încet pe catarg și se oprește în vârful lui, fluturând, toată școala cântă *Am cravata mea, sunt pionier*:

*Am cravata mea, sunt pionier,
Si mă mândresc cu ea, sunt pionier!
Flutură în vânt, zălog de legământ,
Întăiul meu cuvânt de pionier...*

Am o cămașă nouă de poplin, e moale și lucioasă și mă simt foarte bine cu ea și cu cravata roșie cu inel alb, transparent și cu insigna prinsă-n piept. Pe piept îmi atârână și șnurul galben și pe umeri am niște trese. În clasa a patra șnurul era roșu, pentru că eram doar comandantă de grupă. Doamna a zis că o să mă propună anul acesta comandantă de unitate, fiindcă sunt cea mai deșteaptă din școală, dar eu nu vreau, mie îmi place doar comandantă de detașament.

Învățăm după-amiază, de la ora 13 la ora 17 sau 18. Am ajuns mai devreme, ca de obicei. Și ceilalți copii din detașamentul nostru au ajuns mai devreme, la noi nu întârzie nimeni. Doar profesorii întârzie câteodată, nu pentru că au ei obiceiul să întârzie, ci pentru că mai întârzie câte un tren. Tovarășa comandantă de pionieri ne-a anunțat că toate detașamentele se vor întreca anul acesta ca să câștige o excursie la mare. Vor fi concursuri, vom strânge hârtie, vom aduna plante medicinale, vom merge în excursii și poate vom crește și niște viermi de mătase. Toate activitățile noastre vor fi consemnate într-un jurnal al detașamentului. Se înțelege că toți pionierii trebuie să aibă note bune la învățătură și numai zece la purtare. Detașamentul care va câștiga concursul va merge cu trenul la mare în iunie.

Nimeni n-a mai fost la mare. Nici nu știm cum arată, ne imaginăm doar o apă nesfârșită, cu valuri albastre și, deasupra, un soare arzător. Noi nu prea plecăm de-acasă. Eu am plecat cu trenul doar de câteva ori până acum în altă parte și nu m-am obișnuit. M-a durut capul de fiecare dată când m-am întors.

Poate fiindcă prima oară era să mor. Un văr al lu' tata făcea armata la Turda și am mers cu multe trenuri până acolo. Am plecat seara din gara noastră care se numește Halta Fulga și am mers până la Urziceni. De la Urziceni am luat alt tren și am ajuns la miezul nopții în Gara de Nord din București de unde trebuia să-l luăm pe ultimul. Dar trenul din București tocmai pleca când am ajuns noi pe peron. Îmi amintesc cum alergam toți trei spre el, iar mecanicul din locomotivă ne făcea semn cu mâna să ne grăbim. Nu știu cum stătea așa, ieșit pe fereastră, vedeam o jumătate de om sus, aproape de coșul locomotivei și pe coș ieșeau aburi, în timp ce se auzea sirena. Mama mă ținea de mână și mă trăgea după ea, iar eu muream de somn și din locomotivă ieșeau aburi și urla sirena, mecanicul ne tot făcea cu mâna foarte vesel, chiar nu știu ce motiv avea. Eram departe de linie și când am ajuns acolo trenul plecase deja. Nu l-am mai prins, n-aveam cum să alergăm noi mai repede decât el și să ne mai și urcăm în timp ce mergea. Mie mi-e frică să mă urc și când stă pe loc. Dar și mai frică mi-e să cobor. Scările sunt mereu prea înalte și am impresia că o să plece exact când cobor eu. Când ne-am întors, în alt tren, am mâncat o groază de înghețate, mi-era somn și mâncam înghețate, apoi acasă, după ce am dormit ca lumea și m-am trezit, am văzut că îmi cursese sânge din nas. A doua zi au venit rudele la noi să vadă dacă nu muriserăm, pentru că fusese un mare accident, trenul din Gara de Nord se ciocnise pe drum cu altul și-au murit o groază de oameni. Și ne-au spus că au bocit vreo două zile și că nu știau pe cine să întrebe. Și i-am întrebat de unde știau ei că s-a ciocnit trenul, fiindcă noi n-am aflat nimic pe drum, nici vărul nu știa nimic, când am ajuns ne-a luat pe toți în brațe și era atât de fericit că ne-am dus să-l vedem, când a-mbrățișat-o pe mama i-a căzut și baticul din cap, atât de pornit era și-am stat cu el pe iarbă, pe o pătură și-am mâncat carne și cârnați